

remek Dürrenmatt-átíráttá *A zsidó* című darabban.

A válság maga erőltetett nyelvi virtuozitás nélkül is minden drámában a családig vezet. Szerencsére a felvetés az északi ba-

rátainkkal kapcsolatos gyakori beidegződéseink ellenére se nem konzervatív, se nem bigott, még csak nem is ezek valamiféle szélsőséges ellentéte. A leg-erősebb darabok a patriarchátus megroggyanását követő útkeresést írják le, mellyel épp-úgy szembesülnie kell

a gyenge férj és a kegyetlen mátriárka anyós mellett gyermekgyilkossá váló Lúciának (*Lúcia és gyermekei*), mint a multiknál robotoló húszas-harmincas nőknek (*Tiramisu*). Tanácsalanságunkban épp az az üdítő, hogy a problémákra nem érkezik didaktikus megoldás, hogy a válság éppúgy sújt férfit és nőt, nyomorgót és yuppie-t, hogy semmivel sem jogosabb végkifejlet beleszakadni az élet terhébe, mint spiccesen megszakadni a röhögéstől (*Tesztoszteron*).

Reménykedjünk abban, hogy Pászt Patrícianak hamarosan akad hozzá hasonlóan lelkes és hozzáértő társa és segítője a lengyel dráma művészet magyarra adaptálásában – ha a feladatot elnézve nem is meglepő, de időnként feltűnő

a fordító fáradtsága, az érezhetően köznapi nyelv a fordításban többször nehezkesse válik. Úgy tűnik, a szerkesztés is kárát szenvedte a vállalkozás nagyságának; nem feltétlenül érthető, miért nem a Budapesten színpadra került *Két lengyelül beszélő szegény román* szerepel Masłowskától, és még kevésbé világos, hogy a Magyarországon sikerrel játszott szerző mellett miért hiányoznak többen is a könyv végi életrajzi jegyzetből. Hiába egészíti ki

a szövegek gyűjteményét a szerkesztő szintén a Kalligramnál megjelent friss monográfiája, joggal maradhat hiányérzetünk a legfiatalabbak magyarországi bemutatkozásának előkészítésével kapcsolatban. Mindennek ellenére nyugodt szívvel jelenthetjük ki, hogy a lengyel kortárs dráma megtölthetne itthon egy színházi évadot nagyszínpadtól stúdióig, anélkül, hogy a metafizikus gyengélkedés lényegesen elvehetné a közönség kedvét a berletvásárlástól.

SZATHMÁRY-KELLERMANN
VIKTÓRIA

(Szerkesztette és fordította
Pászt Patrícia, Kalligram Kiadó,
Pozsony, 2010,
432 oldal, 2800 Ft)

FALUSI MÁRTON: *Fagytak poklaid*

A kimért igazság szószólójaként lép fel legújabb kötetében a fiatal költő. Szubjektuma és egy ismeretlenül megszólított Másik vesz részt a városba, az életbe belépő mindennapokban. Falusi versgyűjteményének alapja a szubjektivitás. Mindent önmaga köré rajzol és önmagából vetít ki. Csendes melankólia, ironia jellemzi, időnként önironikus (*Zarándok tollam szerepentinjén*), és felmutatja napjaink jellegzetes verselési stílusát is.

Ez az ironia és melankolikus hangulat azonban nem csak a testre, a fizikumra érvényes. Átvitt értelemben felfedezhető a szándékos távolmaradás a megszokottól, a társadalmi átlagtól, a túlzottan tudatos és divatos életmódtól. A költő nem tagadja meg énjét, individuuma a tömeg, a szabályok és a törvényyszerűségek kedvéért. A hétköznapi élet külsőségekkel teli, minden az elvárások és

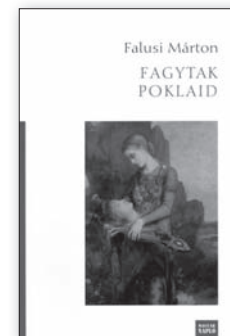
a társadalmi szabályok szerint működik. Ennek merevségét, hivatosságát, a megjátszás gesztusát unja meg a líra alany. Fásultsága és mégis részletező, aprólékosan feltárt, belsőt a külsővel kényszeredetten is összekötő világa sokat el-

árul erről. A címben is jelzett ellentét a létezés harcaival szembeni rezisztens magatartást fejezi ki, a spleen uralkodik el (végül) a szubjektumon. A létezés „poklai” kihülnek, elvesztik lényegüket, marad a savanyú érzékelés – önérzékelés és te-érezékelés – negatív lelki-szellemi és testi hatása.

A szubjektum az unottság ellenére szemlélődő magatartást tanúsít a hétköznapiakat illetően. Kikialtja magából a nemtetszést, az örökös megfelelésekkel járó küzdelmeket, a konvencionális történéseket. A „zarándok” és a „próféta” fogalma kerül összefüggésbe a modern foglalkozású, munkába járó, urbánus (konkrétan budapesti) egyénnel. Ebben a viszony-

rendszerben kap fontos helyet a hangulat: az észrevett, lopott szépségek, melyek enyhítik a helyzet keserűségét. A költői hangulatteremtés és szépségkeresés eredménye, hogy Falusi beleteremt a városba azt, ami számára hiányzik belőle. A mással kapcsolatos po-

zitivumokat viszi át minden percbe, ebből hoz létre – amennyire lehetséges – értékes egészet. Hiányolja azonban a teljességet, többek között Vörösmartyra hivatkozva (*Hasonlatok nőkről és morálfilozófiáról*). Akár úgy is fogalmazhatunk,

a lírai alany többnyire ironikusan, dacosan *mérgelődik*.

Ennél persze többről van szó: a kötet sikerültebb darabjai az emberi létezés kérdéskörét állítják középpontba, a lét értelmének problémáját vetik fel. Olyan költőket idéznek meg, mint Nagy László, Bella István vagy Kárpáti Kamil. Emlékiül vagy ajánlásképpen, a költő nekik dedikálja egyes verseit. Magának a költészetnek a felemelése ez, a költőség hangsúlyozása. Alkaiossal a verselés művészetének ad hangsúlyt és a kifejezés antik vonatkozásaira, alapjaira utal. Innen teremt folytonosságot a magyar líra nagy alakjaihoz.

Nyelvi játéka a magyar nyelvi jellegzetességekre hívják fel a figyelmet („lázmérőt rázz le”, „online honlány”, „inkasszó kakasszóra”). A nyelvvel való játék, a gazdag és részletező, finoman árnyalt mondatok öltöztetik a kifejezett gondolatokat. A leírások tartalmi vonatkozásai a poétikai kifejezésmóddal, technikával állnak párhuzamban. Játékos a forma, és árnyalt expresszionizmussal él a tartalom is. Költő(i)ségével szeretné fenntartani a szöveg olvashatóságát, nyelvi, nyelvtani bravúrait, felleveníteni a 20. század második felének magyar lírai tradícióját. A verseléssel kapcsolatos, sajátos szándékát összeköti a nagy nevekkel és az ezzel járó önkéntelen asszociációkkal. Ennek ellenére még-

sem tud teljes egészében hagyományos költővé válni. Ez azonban nem hiba. Falusi lírai szubjektuma nem a (tanult) grammatikához, irodalomhoz, költészettanhoz fordul, hanem azok fordulnak őfelé, és segítenek tisztas külsőt és belsőt adni a kötetben szereplő verseknek.

HÖRCHER ESZTER

(*Magyar Napló – Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2010, 116 oldal, 1470 Ft*)

ÁGOSTON CSILLA: *A test és megannyi szilánk*

„[...] és jó lenne néha össze is törni, mint egy parfümös üveg leesve [...] és én akarok lenni a parfüm, törött üvegcserep közt titkos szellem”. Ágoston Csilla bemutatkozó verseskötetében a hétköznapi nőiség legapróbb mozzanataival, mindennapos elemek nem mindennapi szemléletével, különleges szóalkotásokkal és mesei nyelvezetével filozofál finoman, találóan, szinte észrevétlenül. Megfoghatatlan érzéseket tárgyiasít („bonbonos dobozba csomagolt szándék”, „egy citromcseppben megbénult pillanat”, „falatnyi béke a vasárnap ebéd”), tragikus ellentéteket sző (a lelkét kilehelő csillaghulla, az élével vérző káró, nyúltetem a bűvészkalapban), közel és távol, anyag és lélek izgalmas játékát jeleníti meg

(„tollpárnámban didereg egy kibelezett angyal”). Az égbolt magába zár – üzeni a keret, a *Csillaghullás* című nyitóvers kötetvégi, lezáró folytatása. A távolságok mindenütt összeérnek, és nemcsak meteor-törmeléket söprögetünk le a hátsó teraszról, hanem angyalokkal is találkozunk, az égbe nyúló félegyenesekkel, napot bepiszkító háztömbökkel, s a porcelán is őrzi az idő múlását.

A *K-asztrál(t)est* című első ciklus, amely az olykor közvetlenül megjelenő „csillaghulla” alakjára

utal, olyan általános érvényű titkok mikéntjét kutatja, mint a lelkiismeret, a napi rutin, a gondviselő Isten, a természet egy-egy pillanata, a rohanó világ, az idő vagy a megfejtetlen emberi sors. Különösen találó a *Fák Urához* című vers, amely többek között a bűnbocsánat, az újjászületés lehetőségét fejtegeti: „vagy maggá teszed újra legalább, / hogy megnöveszthesse ismét *magát*”. Ezt erősíti a második versszakban a még meg nem tévedt Éva alakja. A ciklus utolsó versei az eső mozzanatával és Pelenopé alakjával már a következő, *Hártyás tócsák* című részre hangolnak át. A várakozással induló, megszólításokban gazdag, közvetlenebb hangvételű második ciklus a nagy

kérdéseken túllépve leginkább a szerelem problémakörével foglalkozik: az eszmeiség és a testiség különös egyensúlyával, férfi és nő állandó küzdelmével, ellentétekkel, elválásokkal és egymásra találással. A testiség egyfajta tág matéria, az anyagi lét legaprólékosabb leírása: „felvont szemöldökíved szőrös szivárvány”. Ezen belül kap hangsúlyt magának a szerelemnek a megjelenítése természetesi képek és sajátos biológiai szókészlet révén, amely különleges dinamikában vonul végig a cikluson: „Tűzliliomokká harapnám a vál-

lad”; „cipelem csontjaid kalciumát”. Különleges a szerelem formáló hatása, a lenyomat, az eszmeiség: „minden / betű nyom, hozzád tapaszt”; „ujjad erezte ráégett”. A ciklus képi és egyéb nyelvi eszközökkel ábrázolt feszültsége végül nyugalomba tér, és az emlékek, a búcsúzás szel-

lemét idézi elénk utolsó verseiben.

A kötet harmadik, *Csillék nyomvonalan* című záró ciklusa maga a bemutatkozás. Az általános gondolatokat és a kiragadott szerelmi tematikát követően végre megismerjük a gondolkodót, aki *ars poeticájával* üdvözl. A szerző belép a kötetbe, s az *Ágoston Csilla* című vers játékos formában boncolgatja a „hermafrodita” szerzői nevet, olyan életre szóló kettősséget fe-

